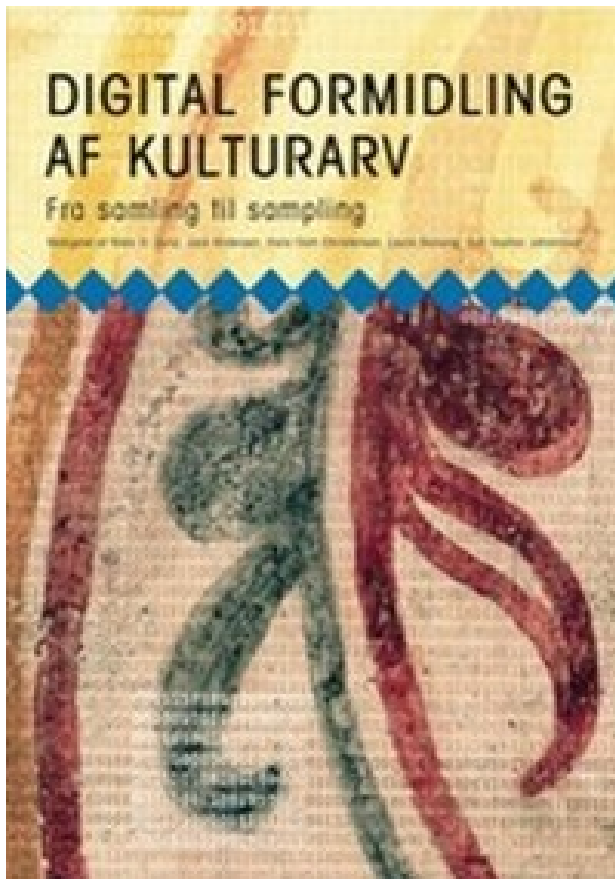

Teorier bag digital kulturarvsformidling

Niels. D. Lund - lektor, ph.d. - Danmarks Biblioteksskole, København ndl@db.dk

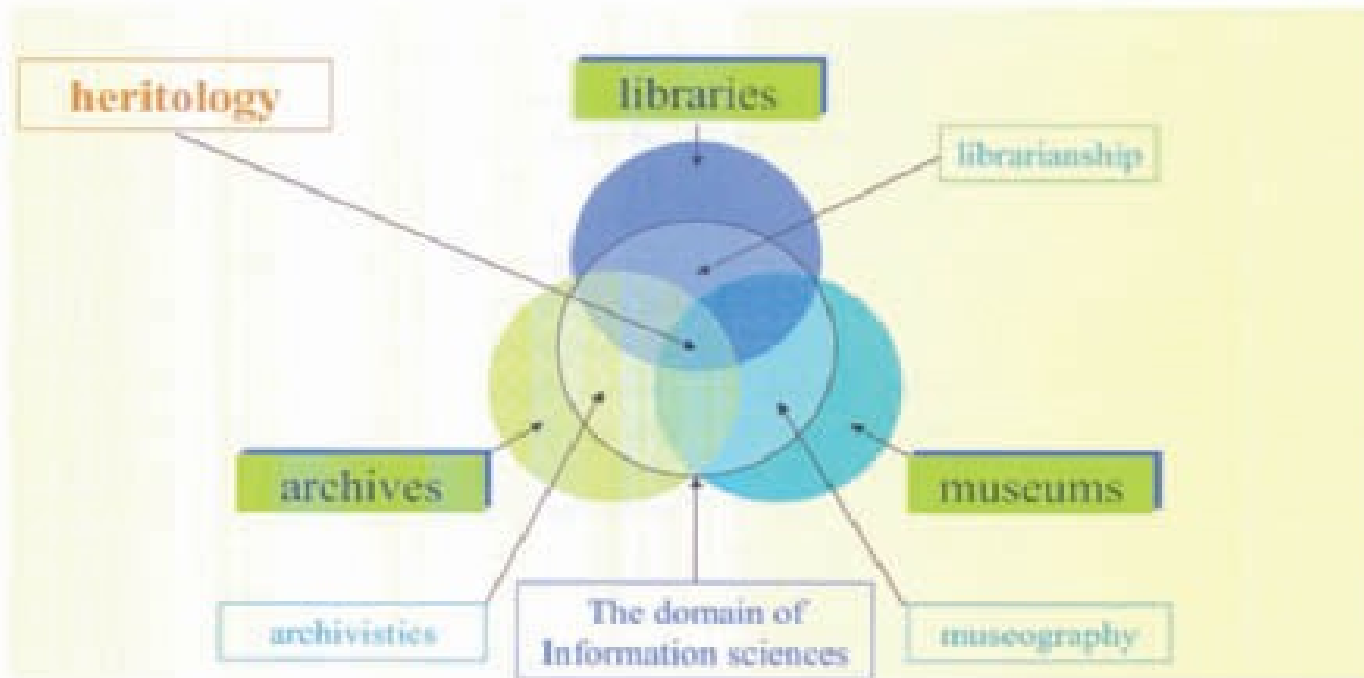
Præsentation af Projekt Digital formidling af kulturarv

Dansk kulturministerielt støttet projekt,
2007-09,
v. forskere fra Danmarks Biblioteksskole m.fl.
og
Bogudgivelse, april 2009

Baggrund I - domæner & institutioner

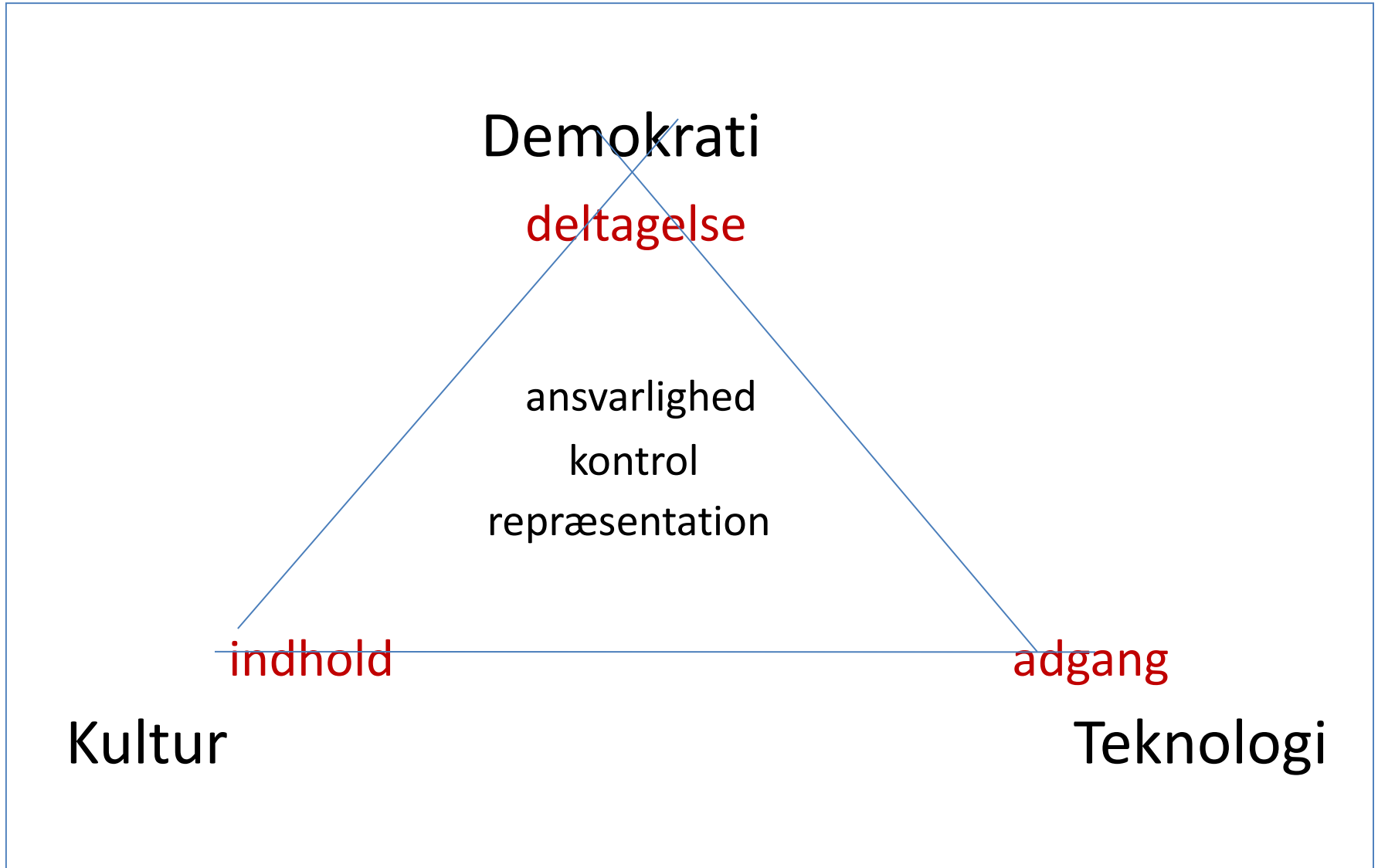
Model af T. Sola, 2005

Heritage institutions and their scientific discipline

Baggrund II - kulturformidlingsmodel

Efter C.Sherlock , 2001

Baggrund III - senmoderne dagsorden

Attraktion, spændingsfelt og symbolsk sammenbinding

Kulturarv

fortid

kollektivt arvegods

faste rødder

bindinger - rodfasthed

ståsted - identitet

'virkeligheden'

Digitalisering

nutid/fremtid

individuel selvvalg

hurtig fleksibilitet

frihed - grænseløshed

adgang - stedløshed

teknologisk repræsentation

Baggrund IV -

Gængs kulturpolitisk forståelse af digitalisering/digital formidling af kulturarv

Baggrund V - nyere formidlingsteori

- (Gen)forbinding i et posttraditionelt, værdirelateret, fragmenteret, multikulturelt samfund
- Legitimering af ressourcer til offentlige institutioner
- Demokratiseringsdimension ved ekspertkultur
- Forankrings- og inklusionsmetodik i grænseløsheden
- Legitimering af selektivitet i uoverskuelig overload

Fem kendetegn:

fokusering, selektivitet, personliggørelse,
dialogisering, emotionalisering

Digital formidling af kulturarv - projekt-teser

- Digitalisering af kulturarv er primært foregået som praksisvirksomhed i de enkelte institutioner (ABM)
- Digitaliseringsarbejdet har en lang række konsekvenser, der næppe endnu er fuldt overskuede.
- Behov for en mere grundlæggende og samlet betragtning af den digitale formidling af kulturarv mht.
  - bevæggrunde/drivkræfter, konsekvenser, dilemmaer
  - forskningsbaseret grundlag
  - kritisk vinkel – metodisk, teoretisk, begrebsligt

projekt-indfaldsvinkler

- Digitalisering som kultur-/kulturpolitikprojekt
- Digitalisering som institutionsprojekt
- Digitalisering som teknologisk projekt

- - Hvad sker der med kulturarven, når den formidles i digitaliseret form og med mulighed for brugerindflydelse på indhold og søgeformater?

- - Hvordan påvirkes de eksisterende kulturarvsinstitutioner, som repræsenterer meget forskellige opbevarings- og formidlingstraditioner?

- - Hvilke nye formidlingsmuligheder opstår, når adgangen til kulturarven digitaliseres og gøres mere interaktiv?

projekt-iagttagelser om tekster og diskurser i agendaen

Policy-tekster

visioner, missioner,
internationale konventioner
resultatkontrakter
puljeudlysninger
åbningstaler

- **IKT-implementering**
- **Identitet og fællesskab (den totale drøm)**
- **Oplevelsesøkonomi og kulturerhverv**
- **Livslang deltagende læring**
- **Aktørsynergi**
- **Forskning/formidling ægteskab**
- **Den åbne verden**
- **Individets fleksibilitet**

Projekt-tekster

konceptbeskrivelser
ansøgninger
rapporter
evalueringer
samarbejdsaftaler
tekniske manualer
ophavsretsaftaler
introduktioner

- **institutionslegitimering**
- **team- og projektorganisering**
- **fag og formidling**
- **'Ud over rampen'**

Kritiske, teoretiske tekster

? ?

? ?

Projekt-iagttagelser om stadig tydeligere dilemmaer

- Politik
kulturalistisk forankring - universel oplysning
- Oplevelsesøkonomi
levendegjort markedeksponering - saglig oplysning
- Repræsentation
original/autenticitet/aura - digital 'kopi' med merværdi
- Fagautoritet
forskningsbaser ekspertkontrol - bred ukontrolleret tilgang
- Profilerings
forøget demokratisk synlighed - populisme og high lights
- Forældelse
etablerede netsteder - ny teknologi og nye forventninger

Teorivinkler i bogen *Digital formidling af kulturarv*

11 kapitler med forskellige indgangsvinkler,
af 11 bidragydere

Principielle - med eksemplificeringer
eller

Casestudier - med generaliseringer

Primært omkring biblioteker og museer

1. kultur- og identitetspolitik

Niels D. Lund

- Kulturarvsdigitalisering er primært en kultur- og identitetspolitisk agenda
- Kulturministeriel centraliseret forvaltnings- og implementeringsagenda har været stærk
- Faglig-teoretisk refleksion fra universiteterne har været mindre tydelig
- Sammenhæng pulje/fond - projekt - event
- Dilemmadiskussion

2. Symbiosen med oplevelsesøkonomien

Dorte Skot-Hansen

- Digitalisering er drevet frem og formet af oplevelsessamfundets og oplevelsesøkonomiens behov og krav
(produktudformning, rammer, partnerskaber, finansiering, væksterhverv)
- Den offentlige kulturpolitik understøtter oplevelsesøkonomien

eksemplifikation: kunstmuseer

3. Det digitale medie er budskabet

Jack Andersen

- Det digitale medie er med til at skabe indholdet i kulturarven (- the media is the message), og denne nye forståelse af kulturarv kræver en anden hermeneutik
- Hver ny digital formidlingspræsentation af noget gammelt er en selvstændiggjort mediefortælling

4. Autenticitet og troværdighed

Laura Skouvig

- Autenticitetsbegrebet har været under stadig forvandling (jfr. fx frilandsmuseer)
- Digital forvaltning/formidling af kulturarv ændrer derfor næppe så grundlæggende ved forståelsen og fornemmelsen af autenticitet som det ofte påstås

eksemplifikation: frilandsmuseer

5. Digitale forskydninger

Hans Dam Christensen

- Ved digitalisering af materiale kan ABM-institutionerne undlade at bevare originalerne
- Formidling er jo blevet en stadig vigtigere del af de fem museumssøjler end genstands-feticheret indsamling, og bevaring og indsamling af det hele er alligevel umuligt

eksemplifikation: museerne

6. Institutionerne er selv kulturarv

Karen Birgitte Philipson

- ABM-institutionerne og deres praksistraditioner og -funktioner er immateriel kulturarv.
- Hvad sker der med opfattelsen heraf, når samlingerne digitaliseres, og kan disse praksisformer i sig selv digitaliseres?

eksemplifikation: folkebiblioteker

7. Digitalisering og organisationsstrategi

Carl Gustav Johannsen

- Digitalisering i kulturarvsinstitutionerne kan ses i lyset af teori om organisationsopskrifter
- Homogeniseres institutioner ved at indoptage samme, fx nationale, digitaliseringsstrategi, eller 'oversætter' de udefra kommende dagsordner, så de passer til institutionens 'egen vilje'?

eksemplifikation: forskningsbiblioteker

8. Kritisk digitalisering

Mats Dahlström

- Forholdet mellem massedigitalisering (overførsel af tekster i stor skala) og kritisk digitalisering (sammenlignelig med klassisk kritisk editionsfilologi)
Kan de to former forenes?
- Massedigitaliseringen udfordrer ikke intellektuelle formidlingsspørgsmål

biblioteksfokus

9. Fra institution til interface

Peter Christensen Teilmann

- Kan et traditionelt ekspert- og institutionsstyret editionsfagligt grundarbejde samfunktionere med nye web-muligheder og moderne interaktiv brugeradfærd?
- Kan en ekspert-niche blive et tilløbsstykke?

eksemplifikation: Digitalisering af Ludvig Holbergs samlede tekstkorpus – DK/NO 2004-14

10. Digitalisering som standardisering

Ulrika Kjellman

- Fordele og ulemper ved at lokalt-institutionelle domæne-specifikke digitaliseringsprojekter underlægges standardiserede, ensrettende og internationaliserende systemer
- Er de store standarder 'objektive' og indlysende
- Går lokal institutionel kundskab tabt?
- Konformerer det samlede kulturavs billede?

eksemplifikation: Projekter, Kgl. Biblioteket, Stockholm

11. Digitale surrogater

Mikkel Christoffersen

- Findes der redskaber som kan beskrive/analysere kulturarvsobjekter i arkiver og museer svarende til bibliotekers bibliografiske katalogiseringsstandarder for trykte, publicerede bøger, og som kan være grundlag for digitalisering?
- Har A og B og M større domænebetings heterogenitet end fælles rationale?

eksemplifikation: Arkitekturtegning-samling i Danmarks Kunstbibliotek

Konkret dansk kulturministeriel udmelding, 2008

”Afstanden til kulturarven, til forståelse, fascination og fortolkning af den, skal gøres mindre for flere.

Digital tilgængelighed og formidling er et uomgængeligt redskab i en sådan bestræbelse.”

KUM, 2008, afsn. 2.2.

“... digital heritage is a deeply political concept and practice.”

- Fiona Cameron: *New Heritage*, 2008:170

Referencer:

- Cameron, F & Kenderdine, S (Eds.) (2007). *Theorizing Digital Cultural Heritage. A Critical Discourse*. London: The MIT Press.
- *Digitalisering af kulturarven – midtvejsrapport fra Digitaliseringsudvalget* (2008), *Digitalisering af kulturarven – endelig rapport fra Digitaliseringsudvalget* (2009). København: Kulturministeriet. <http://www.kum.dk/graphics/kum/downloads/Publikationer/Digitalisering%20af%20kulturarven/Digitaliseringsrapport2008.pdf>, http://www.kum.dk/graphics/kum/downloads/Publikationer/Digitalisering%20af%20kulturarven/Digitalisering_af_Kulturarven_2009.pdf
- Kalay, Y E et al. (Eds.) (2008). *New Heritage. New Media and Cultural Heritage*. London: Routledge.
- Lund, N D et al. (red.) (2009). *Digital formidling af kulturarv – fra samling til sampling*. København: Multivers.
- Schreibman, S et al. (Eds.) (2004). *A Companion to Digital Humanities*. Oxford: Blackwell.
- Sherlock, C (2001). Technology Democracy Culture – the essential Triangle. Conference paper. *Cult2001. Exploring an Interface between Cultural Heritage, Net Art, and State of the Art Projects. Nordic Interactive Conference, Copenhagen 3.-5.10.2001*.
- Sola, T (2005). What Theory? What Heritage? Some excerpts from the current book project on heritology. *Nordisk museologi*, 2, 3-16.